

مجموعه جستاری دیگر از نشر «اطراف» به بازار آمد

تأملی فلسفی در باره گذشته، زمان و حسرت

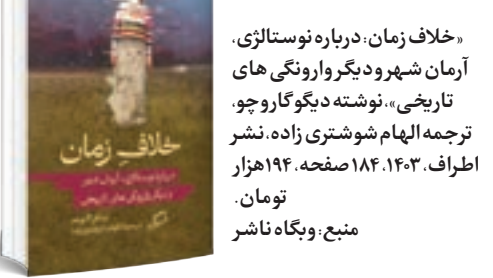
ما نمی توانیم به گذشته برگردیم، اما همیشه می توانیم آن را به یاد بیاوریم. نکته اینجااست که وقتی به گذشته نگاه می کنیم همه چیز بهتر از آنچه واقعاً بوده به نظر می رسد. حافظه ما - چه فردی و چه جمعی - معمولاً اجرای آزادهنده گذشته را حذف می کند و، به مرور، تصویری آرمانی از آن می سازد. درواقع، «به یاد آوردن» صرفاً به معنای بازیابی منفعلانه رخداد های گذشته نیست، بلکه نوعی ساخت و تفسیر گذشته در زمان حال است. مانتکه پاره های خاطره را منظم می کنیم، شکلی به آن ها می دهیم و از آن ها بر ساخت هایی پیچیده می سازیم. شاید به همین سبب است که بسیاری از تاریخ نگاران «نوستالژی» را در معنایی منفی به کار می برند. اما از منظر فلسفی چطور می توان به این پدیده نگاه کرد و توضیح داد؟

کتاب «خلاف زمان» تأملی فلسفی است در همین باره. درباره مواجهه با گذشته، زمان آگاهی وتجربه ناگزیر» حسرت»، این جستار بلند، بانقد نگاه نوستالژی زده وکلان روایت های نوستالژی محور، بستری فراهم می کند تا خاطره، اسطوره، فراموشی گذشته و تاریخ را از منطری جدید ببینیم. دیگواروچو، استاد فلسفه اخلاق و فلسفه سیاسی دانشگاه مادرید که از روزنامه نگاران و جستارنویسان شاخص اسپانیا محسوب می شود، در این کتاب نشان می دهد که گاهی می شود پاسخ امروزی ترین پرسش ها را در میراث کهن ادبی، فرهنگی و تاریخی یافت. دیگواروچو، در کتاب «خلاف زمان»، سراغ آثار فلسفی کلاسیک می رود و سیر تحول مفهوم «نوستالژی»، و چوه سیاسی یادآوری و فراموشی، و نسبت نوستالژی با شهر مدرن را بررسی می کند. او نشان می دهد آرمان شهری که برپایه نوستالژی بنا شده رو به آینده ندارد، گاهی حتی رو به گذشته هم ندارد، و درواقع، تکرار همین چیزی است که اکنون داریم.

کتاب «خلاف زمان» رامی توان نماینده جریانی قوی وریشه دار در سنت ناداستان نویسی و مشخصاً ژانر «تاملات» اسپانیادانست که البته شاید برای خواننده ایرانی کمتر شناخته شده باشد. توجه به این نکته نیز مهم است که وجود برخی شباهت هادر تجربه سیاسی واجتماعی ما ایرانیان واسپانیایی زبان ها، چه در اسپانیا و چه در آمریکا لاتین، باعث می شود، در بسیاری از موارد، دغدغه ها و پرسش های مشابهی داشته باشیم. باین حساب، توجه به ادبیات اسپانیایی، اعم از داستان و ناداستان، می تواند برای خواننده معاصر ایرانی بسیار سودمند باشد و مجالی برای عمیق تر اندیشیدن به مسائل امروزی ما ایجاد کند. کتاب «خلاف زمان» را مترجم از زبان اسپانیایی ترجمه کرده است.

- پرش از کتاب

زمان همیشه زمان از دست رفته است گذشتی ای خوش که تنها فایده اش نمایان کردن مشقت های اکنون است. ناامیدی امروز ما را فقط حسرت کمال گذشته است که تو چیه می کنی..... زمانه ما را سرخورده، مایوس و خشمگین می کند، چون می توانیم آن را با زمانه ای دیگر مقایسه کنیم. زمانه ای عادلانه تر، زیباتر، کامل تر

«خلاف زمان، درباره نوستالژی، آرمان شهر و دیگر وارونگی های تاریخی، نوشته دیگواروچو، نشر ترجمه الهام شوشتری زاده، نشر اطراف، ۱۴۰۳، ۱۸۴ صفحه، ۱۹۴ هزار تومان، منبع: وبگاه ناشر

درباره رمان «خانواده پواسونار»، نوشته ژان دوتور

جنگ کسب و کار من است

رمان «خانواده پواسونار» (۱۹۵۲)، نوشته ژان دوتور (۱۹۲۰-۲۰۱۱)، نویسنده فرانسوی، اثری در ژانر داستان تاریخی است که به مقطعی از جنگ جهانی دوم در زمان اشغال خاک فرانسه توسط آلمان نازی می پردازد، اما از آن رمان های تاریخی نیست که عین به عین واقعیت پیش رود. نویسنده، در این اثر تحسین شده، رویه دیگری از آدم هادر زمانه جنگ را به تصویر می کشد. آنچه در «خانواده پواسونار» می خوانیم، با صداقت تمام نویسنده، هجویه ای بی رحمانه است از چند رویی آدم ها در زمانه جنگ، جاه طلبی ها و ظلم هایی که به حق یکدیگر روا می دارند. و البته حامل این سؤال اخلاقی مهم، مرز میان مسئولیت فاعلانه انسان و بی اخلاقی هایی که شرایط برانسان تحمیل می کند دقیقاً کجاست؟

در سال های میانی جنگ جهانی دوم، در زمانه کمبود مواد غذایی و سهمیه بندی، آقای پواسونار از آن وطن پرست های جان برکف نیست که تمام هستی اش را فدای وطن کرده باشد، او بیشتر به این فکر است که چطور می تواند در مغازه لبنیاتی اش سود بیشتری از جنگ به جیب بزند. او دلال جنگ است و هر روز، با جهت باد، تغییر مسیر می دهد.

ژان دوتور، شخصیت هایی چندلایه خلق کرده، با رزش های اخلاقی خاص خودشان، آن که تقریباً همیشه خبیث و غیرقابل اعتماد می ماند، آقای پواسونار است که هم آدم می فروش، هم می خرد، هم احتکار می کند. هم با تدبیر اندیشی برای سال های پس از جنگ و پس از اشغال مجیز طرفداران شارل دوگل را می گوید، می خواهد به ما نشان پتن نزدیک شود. آلمانی فراری را راه می دهد، بعد اوارمی فروشد و....

- درباره نویسنده

ژان دوتور در پاریس به دنیا آمد و ۹۱ سال بعد در پاریس از دنیا رفت. او در دانشگاه سوربون فلسفه خواند، دوتور، ۱۵ روز پس از حمله آلمان به فرانسه، بازداشت شد، اما فرار کرد و به جنبش مقاومت فرانسه پیوست و باز، در ابتدای سال ۱۹۴۴، دستگیر شد. او دوباره از جنگ نازی ها فرار کرد و به جنبش آزادسازی فرانسه ملحق شد. تا پایان ماجرا. آنچه در این سال ها از دوتور باقی ماند مجموعه ای از رمان ها و داستان هایی است بس شجاعانه و جریان ساز، چراشجاعانه؟

چون فقط او می توانست. کمتر از ۱۰ سال پس از جنگ جهانی دوم، ملت خودش را به خاطر استانداردهای دوگانه و موج سواری درباره اشغال آلمان نازی به سخره بگیرد!

«خانواده پواسونار»، نوشته ژان دوتور، ترجمه محمود گودرزی، نشر افق، ۳۲۸ صفحه، ۳۲۵ هزار تومان.

فرهنگ و ادبیات

شهریار

۲۷ شهریور ۱۳۹۲
۲۷ شهریور ۱۳۹۲
شماره ۲۲۵

فرهنگ و ادبیات

علی باقریان

❶ کسی کاو شود زیر نخل بلند همان سایه زو باز دارد گزند
❷ از این نامور نامه^(۱) شهر یار^(۲) بمانم^(۳) به گیتی یکی یادگار

❶ تو این را دروغ و فسانه مدان به یکسان زوشن^(۱) از ما نه مدان
❷ از او هر چه اندر خورد^(۲) با خرد دگر بر ر و ر مژ معنی بُرد^(۳)

❶ یکی نامه بود از گه باستان فراوان بدو اندرون داستان

۱- نامور نامه: کتاب مشهور. ۲- شهر یار: شاه. ۳- بمانم: بگذارم. ۴- زوشن: روش. ۵- اندر خورد: متناسب است. ۶- این داستان را با پندار های روزگار خویش نسنج و گمان نکن که دروغ و افسانه است، بلکه آن بخش هایی را که با عقل جور در می آید بپذیر و بخش های دیگر را همچون ر مژ بگیر و بفهم.

برای شنیدن این ابیات، کدر و بهرور اسکن کنید:

معرفی چند کتاب برای علاقه مندان به یادگیری وزن شعر

آراستن طبع موزون

محبی

درباب آموزش وزن شعر و عروض و قافیه، که از ارکان اصلی شعر کلاسیک اند.

کتاب های مختلفی به چاپ رسیده است که طیف گسترده ای از مخاطبان را مدنظر قرار می دهند. آثاری که برخی از آن ها بنا بر سنت گرایی دارند و بر اصول و قواعد کهن تأکید می کنند و برخی دیگر نگاهی نوو خلاقانه را پیشه کرده اند و قواعد را بیانی سهل تر به مخاطب عرضه می دارند. به هر حال، «نظام وزنی شعر فارسی» احتمالاً تازه ترین این دست کتاب هاست که البته از جهاتی بدیع و بی سابقه است. ما به مناسبت انتشار این اثر، کوتاه آن را معرفی کرده ایم و چند نمونه اساسی را هم کنارش قرار داده ایم که بدون تردید پیش چشم مؤلف کتاب اخیر بوده اند. اگر از علاقه مندان به مباحث زبان شناسی و حتی موسیقی هسنید یا از محصلان و دانشجویان رشته های ادبیات، مطلب زیر باب بختتان خواهد بود.

- گستره و دامنه وزن شعر فارسی

نمی توان از کتاب های عروض و قافیه صحبت کرد واز مجموعه آثار ابوالحسن نجفی (۱۳۰۸-۱۳۹۴) نامی نبرد. کسی که شاید بیش از هر چیزی با «فرهنگ عمیانة فارسی» و «غلط‌نویسیم» در زمینه اشنا باشد. اما چهار کتاب هم در این زمینه دارد که همه در نشر «نیلوفر» به چاپ رسیده اند و مکمل یکدیگر محسوب می شوند.

-

درباره طبقه بندی وزن های شعر فارسی

اولین کتاب این مجموعه، که در سال ۱۳۹۴ منتشر شد، «درباره طبقه بندی وزن های شعر فارسی» است که سه بخش دارد، بخش اول «طبقه بندی های اولیه» است که وزن های موجود در شعر فارسی را بررسی می کند، عنوان بخش دوم «پژوهش های اخیر» است، و بخش نهایی «چگونه طبقه بندی کنیم؟» نام دارد. نجفی در این اثر شیوه های موجود در طبقه بندی وزن ها را مطرح و بررسی می کند.

-

وزن شعر فارسی

این کتاب - که به نوعی حکم مقدمه را برای اثر بعدی، یعنی

- وزن شعر فارسی (۱۳۴۵)

یک نمونه قدیمی، اما همچنان معتبر

در این فهرست، باید از استاد برجسته زبان و ادبیات فارسی، یعنی ربویر نائل خانلری، و کتاب او با عنوان «وزن شعر فارسی» نیز نام برد. کتابی که ما حاصل سال ها تحقیق و پژوهش پیرامون شعر فارسی بوده و در گذر زمان تعدیل و تکمیل شده است. نگارش این کتاب از دغدغه ای در دوره تحصیلات دکتری خانلری ریشه می گیرد، تا اینکه بعد از مدتی در قالب تحقیقی با عنوان «تحول اوزان غزل فارسی» رخ می نماید و - جلوتر - به صورت کامل تر و در قالب کتاب «تحول اوزان غزل فارسی» در نهایت، در سال ۱۳۳۷، دوبار اول همین اثر با نام «وزن شعر فارسی» منتشر می شود. تا سال ۱۳۴۵ که صورتی نزدیک به صورت فعلی می یابد. (چاپ تازه این کتاب را انتشارات «توس» منتشر کرده است.)

جزئیات دقیق و وزن شعر فارسی» این اثر را به یکی از خواندنی ترین کتاب ها در حوزه وزن و عروض تبدیل کرده است. خانلری در این کتاب حتی از موضوعاتی چون وزن زبان های هندواروپایی، وزن شعر در یونانی باستان و وزن شعر در لهجه های محلی وعامیانه هم غافل نشده است.

- وزن و قافیه شعر فارسی (۱۳۴۷)

نگاه به گذشته و حرکت رویه جلو

کتاب دیگری که در این مجال

«طبقه بندی وزن های شعر فارسی»، دارد. در صورت درس نامه و باحالی آموزشی، در ۱۰ درس، وزن شعر فارسی را به تفصیل توضیح می دهد. این اثر به کوشش امید طیب زاده، زبان شناس و از دانش آموختگان نزد نجفی، و براساس دست نوشته های ابوالحسن نجفی در سال ۱۳۹۵ منتشر شده است.

-

طبقه بندی وزن های شعر فارسی

«طبقه بندی وزن های شعر فارسی»، که همچنان به همت امید طیب زاده سرو شکل یافته است، به اصول و قواعد طبقه بندی وزن های شعر فارسی می پردازد. نجفی، در این کتاب، بار د

نظریات عروض دانان بزرگی همچون خواجه

نصیرالدین طوسی و شمس قیس، شیوه جدیدی برای طبقه بندی عروض معروفی کرده و بیش از ششصد وزن شعر را در زبان فارسی به مخاطب معرفی می کند. او، در این شیوه جدید، درواقع، وزن ها را به دو گروه «متفق الازکان» و «متناب الازکان» تقسیم می کند و سپس، اعضای هر گروه را براساس خصوصیات ساده ای مثل تعداد هجا های هر رکن و تعداد رکن های هر مصراع در دسته ها ورده ها و بحر ها و وزن های متفاوت دسته بندی می کند. این اثر در سال ۱۳۹۷ منتشر شده است.

-

اختیارات شاعری و مقاله های دیگر در عروض فارسی

شاعری و مقاله های دیگر در عروض فارسی» (۱۴۰۲) مجموعه مقالاتی است که در طی سال ها فعالیت نجفی در نشریه ها و مجله های مختلف به چاپ رسیده است و اغلب به موضوع تقطیع وزن ها اختصاص دارد. اولین این مقاله هادر سال ۱۳۵۲ نوشته شده و آخرین آن ها نیز منتشر شده است. این اثر، در مجموع، درباره تقطیع اوزان صحبت می کند، با این حال، می توان از مقاله «دایره ای با ۱۸۰ وزن» یاد کرد که به طور اوزان صحبت می کند، با این حال، می توان از آن گونه که در شرح این فصل نوشته شده است، «تصویری که نجفی در این مقاله از نظام وزن شعر فارسی به دست می دهد مبین تفاوت های عظیمی است که بین نظام وزنی شعر عروضی فارسی و شعر عروضی عرب وجود دارد. در این مقاله، ابتدا انواع پایه هایی که از تکرار آن ها وزن به وجود می آید شناسایی شده و به سه دسته پایه های سه، چهار و پنج هجایی رسیده است؛ سپس، براساس پیکره ای مشتمل بر حدود ۵۰۰ وزن متفاوت، اوزان فارسی به دو دسته اوزان «متفق الازکان» و «مختلف الازکان» تقسیم شده است.»

- عروض و قافیه (۱۳۷۰)

کتاب طبع محصلان

کتاب «عروض و قافیه» سیروس شمیسا کتاب دیگری است با رویکرد آموزشی و دانشگاهی که بیش از هر قشر دیگری به کار دانشجویان رشته زبان و ادبیات فارسی می آید و به واسطه تمرین ها و پاسخ های گنجانده شده در آن نمونه خوبی برای آزمون آموخته های حوزه عروض و قافیه به شمار می آید. در این اثر، از جمله، از تقطیع و وزن، فنون تقطیع، اختیارات شاعری و عیوب قافیه سخن رفته است. این کتاب را نخستین بار انتشارات دانشگاه «پیام نور» در سال ۱۳۷۰ چاپ

- عروض و قافیه

جلالتش لازم است از نویدان بنگریم، درباره اش تدقیق کنیم و ظرایف و لطایف آن را بررسییم، کاری که خود او در کتاب اخیر سعی کرده است انجام بدهد. «عروض فارسی» کتابی است که ماهیار باتمکز بر اشعار کهن فارسی برای آموزش عروض و قافیه نوشته است و اول بار سال ۱۳۷۳ به همت نشر «قطره» چاپ و منتشر شده است. در این اثر، هم از بحر و اوزان رایج شعر فارسی سخن گفته شده است و هم از اوزان نامأنوس و کم کارکرد در بحر های مختلف.

